

EUROPESE COMMISSIE

Brussel, 6.10.2011
COM(2011) 611 definitief

2011/0273 (COD)

Voorstel voor een

VERORDENING VAN HET EUROPEES PARLEMENT EN DE RAAD

**betreffende specifieke bepalingen voor steun uit het Europees Fonds voor regionale
ontwikkeling ter verwezenlijking van de doelstelling "Europese territoriale
samenwerking"**

{SEC(2011) 1138 final}

{SEC(2011) 1139 final}

TOELICHTING

1. ACHTERGROND VAN HET VOORSTEL

Op 29 juni 2011 heeft de Commissie een voorstel voor het volgende meerjarige financiële kader voor de periode 2014-2020 vastgesteld: een begroting voor de verwezenlijking van de Europa 2020-strategie. In haar voorstel besloot de Commissie dat het cohesiebeleid een essentieel element van het volgende financiële pakket moet blijven, en onderstreepte zij de sleutelrol ervan bij de verwezenlijking van de Europa 2020-strategie.

De Commissie stelde een aantal belangrijke veranderingen voor in de wijze waarop het cohesiebeleid wordt ontworpen en uitgevoerd. Enkele van de krachtlijnen van het voorstel zijn: het richten van de financiering op een kleiner aantal prioriteiten die nauwer gerelateerd zijn aan de Europa 2020-strategie, meer aandacht voor resultaten, voortgangsbewaking bij de verwezenlijking van de overeengekomen doelstellingen, het intensifiëren van het gebruik van voorwaardelijkheden, en het vereenvoudigen van de tenuitvoerlegging.

In deze verordening zijn de algemene bepalingen betreffende de Europese territoriale samenwerking vervat. Daarbij wordt voortgebouwd op de werkzaamheden die zijn uitgevoerd sinds de publicatie van het vierde cohesieverslag in mei 2007, waarin een overzicht werd gegeven van de belangrijkste uitdagingen voor de regio's in de komende decennia en waarmee de aanzet werd gegeven voor het debat over het toekomstige cohesiebeleid. Op 9 november 2010 heeft de Commissie het vijfde cohesieverslag vastgesteld. Daarin wordt een analyse van de sociale en economische trends gemaakt en worden richtsnoeren voor het toekomstige cohesiebeleid aangegeven.

Het cohesiebeleid is het belangrijkste investeringsinstrument voor de ondersteuning van de belangrijkste prioriteiten van de Unie, zoals vastgelegd in de Europa 2020-strategie. Met het oog daarop is het vooral gericht op de landen en regio's waar de behoeften het grootst zijn. Een van de grootste successen van de EU is haar vermogen om de levensstandaard voor al haar burgers te verhogen. Zij doet dit niet alleen door armere lidstaten en regio's te helpen bij hun ontwikkeling en groei, maar ook door een rol te spelen bij de integratie van de interne markt, die door zijn omvang markten beschikbaar stelt en schaalvoordelen oplevert voor alle delen van de EU, rijk en arm, groot en klein. De Commissie heeft in haar evaluatie van de in het verleden gedane uitgaven in het kader van het cohesiebeleid gewezen op talrijke voorbeelden van meerwaarde en van investeringen die voor groei en werkgelegenheid hebben gezorgd, verwezenlijkingen die niet mogelijk waren geweest zonder de steun uit de EU-begroting. Uit de resultaten blijkt echter ook wat de gevolgen zijn van versnippering en gebrek aan prioritering. In een tijd waarin overheidsgeld schaars is en groeibevorderende investeringen meer dan ooit nodig zijn, heeft de Commissie besloten belangrijke wijzigingen in het cohesiebeleid voor te stellen.

Het voorstel maakt deel uit van het wetgevingspakket op het gebied van het cohesiebeleid voor de periode 2014-2020. Europese territoriale samenwerking is een van de doelstellingen van het cohesiebeleid en biedt een kader voor de uitvoering van gezamenlijke acties en voor de uitwisseling van beleidsmaatregelen tussen nationale, regionale en lokale actoren uit verschillende lidstaten. Dit is des te belangrijker daar de uitdagingen voor de lidstaten en de regio's steeds meer de nationale/regionale grenzen overschrijden en een gezamenlijk optreden in samenwerking op het passende territoriale niveau vereisen. Zo kan de Europese territoriale

samenwerking ook een belangrijke bijdrage leveren tot de bevordering van de territoriale samenhang, een nieuwe doelstelling in het Verdrag.

Europese territoriale samenwerking is van bijzonder belang om de volgende redenen:

- grensoverschrijdende problemen kunnen op de meest effectieve wijze worden opgelost als alle betrokken regio's samenwerken om te vermijden dat sommige regio's onevenredige kosten moeten dragen en andere regio's kosteloos mee profiteren van de inspanningen (bv. grensoverschrijdende milieuvervuiling);
- samenwerking kan een effectief mechanisme zijn om goede praktijken uit te wisselen en te leren hoe knowhow kan worden verspreid (bv. vergroting van het concurrentievermogen);
- door samenwerking kan ervoor worden gezorgd dat een oplossing voor een specifiek probleem meer effect sorteert als gevolg van schaalvoordelen en het bereiken van een kritische massa (totstandbrenging van clusters om onderzoek en innovatie te stimuleren);
- bestuur kan beter worden door de coördinatie van sectorale beleidsmaatregelen, acties en investeringen op grensoverschrijdende en transnationale schaal;
- de betrekkingen met buurlanden van de EU in het kader van programma's voor samenwerking aan de buitengrenzen van de EU kunnen bijdragen tot veiligheid en stabiliteit en tot wederzijds voordelige relaties;
- in sommige contexten zoals zeebekkens en kustregio's zijn samenwerking en transnationale actie onontbeerlijk om de groei, de werkgelegenheid en een op het ecosysteem gebaseerd beheer te ondersteunen.

De overkoepelende beleidsoriëntaties voor het toekomstige cohesiebeleid zijn ook van toepassing in het kader van de Europese territoriale samenwerking. Daarom bevat de voorgestelde verordening het nodige voor afstemming op de Europa 2020-strategie, elementen om de effectiviteit van de steunverlening uit fondsen te vergroten, en een over de hele lijn vereenvoudigde aanpak ten aanzien van de tenuitvoerlegging.

2. RESULTATEN VAN DE RAADPLEGING VAN BELANGHEBBENDE PARTIJEN EN EFFECTBEOORDELING

2.1. Raadpleging en advies van deskundigen

Voor deze verordening zijn de belanghebbenden, waaronder de lidstaten, de regio's en de sociale en economische partners, uitvoerig geraadpleegd.

De openbare raadpleging over de conclusies van het vijfde cohesieverslag heeft tussen 12 november 2010 en 31 januari 2011 plaatsgevonden. Er werden in totaal 444 bijdragen ontvangen. Tot de respondenten behoorden lidstaten, regionale en lokale autoriteiten, sociale partners, Europese belangenorganisaties, niet-gouvernementele organisaties, burgers en andere belanghebbenden. In het kader van de openbare raadpleging werden enkele vragen

over de toekomst van het cohesiebeleid gesteld. Op 13 mei 2011 is een samenvatting van de resultaten gepubliceerd¹.

De resultaten van de ex-post-evaluaties van de programma's INTERREG 2000-2006², het door het Europees Parlement opgestelde "Verslag over doelstelling 3"³ en een breed scala van studies en deskundigenadviezen, bijvoorbeeld via het INTERACT-programma, werden als input gebruikt. Deskundigenadvies werd ook verstrekt via de Bezinningsgroep op hoog niveau over het toekomstige cohesiebeleid, die is samengesteld uit deskundigen van nationale overheidsinstanties. Deze groep heeft twee vergaderingen gehouden waarop meer specifiek werd gediscussieerd over de Europese territoriale samenwerking.

Uit de resultaten van de openbare raadpleging over het vijfde cohesieverslag blijkt dat er een brede consensus bestaat over de hoge meerwaarde van de Europese territoriale samenwerking. Er zijn echter ook oproepen voor een grotere standaardisering van de regels en procedures tussen de lidstaten⁴. In een aantal bijdragen van lidstaten wordt er ook op gewezen dat er een afzonderlijke verordening of een afzonderlijk rechtskader voor samenwerkingsprogramma's nodig is om beter te kunnen inspelen op de multinationale context⁵.

Een van de belangrijkste punten van de ex-post-evaluatie is dat programma's voor territoriale samenwerking niet altijd gericht zijn op een beperkt aantal prioritaire thema's, maar werken met nogal brede strategieën voor steunverlening, waardoor het moeilijk is om duidelijk identificeerbare effecten te sorteren⁶. Een andere belangrijke aanbeveling betreft de noodzaak om een meer proactieve en doorlopende interactie tot stand te brengen met de programma's inzake convergentie en concurrentievermogen en andere programma's voor territoriale samenwerking die in het programmagebied opereren, teneinde te zorgen voor complementariteit, coördinatie en synergieën. In de evaluatie wordt uitdrukkelijk aanbevolen een meer complementaire en geïntegreerde aanpak te ontwikkelen voor de periode na 2013⁷.

Evenzo hebben deskundigen in de groep op hoog niveau erop gewezen dat meer coördinatie en strategische gerichtheid nodig zijn, zowel op het niveau van algemeen beleid als van afzonderlijke programma's⁸. Zij gaven ook aan dat de banden met de programma's inzake convergentie en concurrentievermogen moeten worden versterkt, en deden een oproep voor specifieke regelgevingsbepalingen inzake territoriale samenwerking alsook voor de algemene harmonisatie van de toepasselijke regels en voor vereenvoudiging⁹.

In het verslag van het Europees Parlement wordt onderstreept dat de Europese territoriale samenwerking beter moet worden geïntegreerd op alle niveaus van de strategische planning,

---

¹ "Results of the public consultation on the conclusions of the fifth report on economic, social and territorial cohesion Brussels", Commission Staff Working Paper, SEC(2011) 590 final, 13.5.2011.

² "INTERREG III Community Initiative (2000-2006) Ex Post evaluation", Panteia and Partners, mei 2010.

³ "Verslag over doelstelling 3: een uitdaging voor territoriale samenwerking: de toekomstige agenda voor grensoverschrijdende, transnationale en interregionale samenwerking (2010/2155(INI))", goedgekeurd op 23 juni 2011.

⁴ "Results of the public consultation on the conclusions of the fifth report on economic, social and territorial cohesion Brussels", Commission Staff Working Paper, SEC(2011) 590 final, 13.5.2011.

⁵ Bijdragen van FR, HU, AT, MT, IT, ES, RO.

⁶ "INTERREG III Community Initiative (2000-2006) Ex Post evaluation", Panteia and Partners, mei 2010, blz. 3 en 4.

⁷ "INTERREG III Community Initiative (2000-2006) Ex Post evaluation", Panteia and Partners, mei 2010, blz. 9.

⁸ "High level Group reflecting on future cohesion policy - report of fourth meeting – 25-26 March 2010", blz. 2.

⁹ "High level Group reflecting on future cohesion policy- report of Fifth meeting – 7-8 June 2010", blz. 6.

dat de planning van samenwerkings- en regionale programma's beter moet worden gecoördineerd, en dat de tenuitvoerlegging moet worden vereenvoudigd door middel van afzonderlijke regelgeving voor samenwerking die de specifieke aspecten beter tot hun recht laat komen¹⁰.

2.2. Effectbeoordeling

De in de effectbeoordeling geëvalueerde opties hebben betrekking op de verbetering van de strategische gerichtheid en van de coördinatie tussen samenwerkings- en regionale programma's. De in overweging genomen opties omvatten de voortzetting van het status-quo (brede prioriteiten, geen formele band tussen samenwerkings- en regionale programma's), een scenario gericht op thematische concentratie en integratie van samenwerking in een algemeen strategisch kader (beperkt aantal thematische doelstellingen die voor grensoverschrijdende en transnationale programma's kunnen worden gekozen, integratie van samenwerkingsaspecten in het gemeenschappelijke strategische kader en het partnerschapscontract), en ten slotte een scenario waarin samenwerkingsaspecten volledig worden geïntegreerd in de regionale programma's zonder dat afzonderlijke samenwerkingsprogramma's nodig zijn. De voorkeur ging uit naar de tweede optie, omdat deze zal zorgen voor een grotere gerichtheid op Europese prioriteiten, de steunverleningslogica van de programma's zal versterken en een betere band en samenhang met de regionale programma's tot stand zal brengen.

De raadplegingen, de effectbeoordeling en de ontvangen input hebben ertoe geleid dat het wetgevingsvoorstel voor de gemeenschappelijke verordening voorziet in een stevige integratie van de Europese territoriale samenwerking zowel in het gemeenschappelijke strategische kader als in het partnerschapscontract, alsook in de gerelateerde rapportageprocedures. Bovendien maken elementen inzake samenhang tussen de regionale en de samenwerkingsprogramma's die in hetzelfde gebied opereren, deel uit van de programmeringsdocumenten. Daardoor zal de samenhang van het cohesiebeleid in zijn geheel worden verbeterd.

Om te voorzien in een beter op de behoeften afgestemd kader voor samenwerkingsprogramma's, wordt een afzonderlijke verordening voor programma's inzake Europese territoriale samenwerking voorgesteld. Deze verordening bevat bepalingen inzake thematische concentratie en een sterkere gerichtheid op resultaten alsook een aantal vereenvoudigingselementen (zie hieronder).

3. JURIDISCHE ELEMENTEN VAN HET VOORSTEL

Artikel 174 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie (VWEU) verzoekt om maatregelen van de Europese Unie om haar economische, sociale en territoriale samenhang te versterken en de algehele harmonieuze ontwikkeling te bevorderen door de verschillen tussen de ontwikkelingsniveaus van de regio's te verkleinen en de ontwikkeling in de minst begunstigde regio's te bevorderen.

De doelstelling "economische, sociale en territoriale samenhang" wordt door middel van drie EU-fondsen bevorderd. Zoals bepaald in artikel 176 van het VWEU, is het EFRO bedoeld om de ontwikkeling en de structurele aanpassing van regio's met een ontwikkelingsachterstand en van industriegebieden met afnemende economische activiteit te bevorderen.

---

¹⁰ "Verslag over doelstelling 3: een uitdaging voor territoriale samenwerking: de toekomstige agenda voor grensoverschrijdende, transnationale en interregionale samenwerking (2010/2155(INI))", goedgekeurd op 23 juni 2011.

Artikel 174 van het VWEU bepaalt dat bijzondere aandacht moet worden besteed aan de plattelandsgebieden, de regio's die een industriële overgang doormaken, en de regio's die kampen met ernstige en permanente natuurlijke of demografische belemmeringen, zoals de meest noordelijke regio's met een zeer geringe bevolkingsdichtheid, alsmede insulaire, grensoverschrijdende en berggebieden.

Artikel 349 van het VWEU bepaalt dat specifieke maatregelen moeten worden aangenomen om rekening te houden met de structurele economische en sociale situatie van de ultraperifere gebieden, die wordt bemoeilijkt door bepaalde specifieke factoren die hun ontwikkeling ernstig schaden. De specifieke maatregelen moeten de voorwaarden voor toegang tot de structuurfondsen omvatten.

Er wordt een afzonderlijke verordening voor de Europese territoriale samenwerking voorgesteld zodat beter rekening kan worden gehouden met de multinationale context van de programma's en specifiekere bepalingen kunnen worden geformuleerd voor samenwerkingsprogramma's en concrete acties, zoals door een groot aantal belanghebbenden werd gevraagd. Het voorstel stelt het toepassingsgebied van het Europees Fonds voor regionale ontwikkeling vast wat de doelstelling "Europese territoriale samenwerking" betreft. Het definieert de prioritaire doelstellingen en de organisatie van het EFRO, de subsidiabiliteitscriteria, de beschikbare financiële middelen en de criteria voor de toekenning ervan. In het voorstel worden ook de regelingen voor de tenuitvoerlegging omschreven, met inbegrip van bepalingen voor financieel beheer en financiële controle. De gemeenschappelijke verordening en de EFRO-verordening gelden beide met inachtneming van de specifieke bepalingen in deze verordening.

Het wetgevingsinstrument en het soort maatregel (d.i. financiering) zijn beide gedefinieerd in het VWEU, dat voorziet in de rechtsgrondslag voor de structuurfondsen en bepaalt dat de taken, de prioritaire doelstellingen en de organisatie van de structuurfondsen worden vastgesteld in verordeningen. Zoals hierboven vermeld is het voorstel voor een afzonderlijke verordening gerechtvaardigd aangezien de algemene bepalingen die van toepassing zijn op de fondsen, en de EFRO-verordening naar een samenwerkingscontext moeten worden vertaald.

4. GEVOLGEN VOOR DE BEGROTING

Het voorstel van de Commissie voor het meerjarige financiële kader voorziet in een bedrag van 376 miljard euro voor economische, sociale en territoriale samenhang voor de periode 2014-2020.

Voorgestelde begroting 2014-2020	In miljarden euro's
Minder ontwikkelde regio's	162,6
Overgangsregio's	39
Meer ontwikkelde regio's	53,1
Territoriale samenwerking	11,7
Cohesiefonds	68,7
Extra toewijzing voor ultraperifere en dunbevolkte gebieden	0,926
Financieringsfaciliteit voor Europese verbindingen voor vervoer, energie en ICT	40 miljard euro (met een afgeschermd aanvullend bedrag van 10 miljard euro binnen het

* *Alle cijfers in constante prijzen voor 2011.*

In de voorgestelde verordening worden de voor territoriale samenwerking uitgetrokken financiële middelen als volgt verdeeld over de verschillende componenten van samenwerking:

- (a) 73,24 % (d.i. in totaal 8 569 000 003 euro) voor grensoverschrijdende samenwerking;
- (b) 20,78 % (d.i. in totaal 2 431 000 001 euro) voor transnationale samenwerking;
- (c) 5,98 % (d.i. in totaal 700 000 000 euro) voor interregionale samenwerking.

5. SAMENVATTING VAN DE INHOUD VAN DE VERORDENING

Het doel van een afzonderlijke verordening voor Europese territoriale samenwerking (ETS) is een duidelijkere presentatie van de specifieke aspecten van ETS mogelijk te maken teneinde de tenuitvoerlegging te vergemakkelijken, aangezien de terminologie rechtstreeks kan worden aangepast aan de multinationale context van samenwerkingsprogramma's. Het voorstel maakt dan ook melding van de deelneming van derde landen waar dat nodig is om de samenwerkingsrealiteit beter weer te geven. Voorts bevat het meer systematische verwijzingen naar de rol die Europese groeperingen voor territoriale samenwerking (EGTS) kunnen spelen in een samenwerkingscontext.

De verordening stelt het toepassingsgebied van het EFRO vast wat de doelstelling "Europese territoriale samenwerking" betreft.

In het voorstel worden de voor elk onderdeel beschikbare financiële middelen aangegeven alsook de criteria voor de toewijzing ervan aan de lidstaten. Dit omvat ook de voortzetting van het mechanisme voor de overdracht van middelen voor samenwerkingsactiviteiten aan de buitengrenzen van de Unie, waarvoor steun zal worden verleend in het kader van het Europees nabuurschaps- en partnerschapsinstrument en het Instrument voor pretoetredingssteun. Synergieën en complementariteit tussen programma's in het kader van de doelstelling "Europese territoriale samenwerking" en programma's die in het kader van externe instrumenten worden gefinancierd, moeten worden bevorderd.

Een nieuw element in het voorstel zijn de bepalingen betreffende thematische concentratie en investeringsprioriteiten. Dit moet worden gezien in de algemene context van de verbetering van de strategische gerichtheid en de resultaatgerichtheid van programma's. Voor de programma's kan een beperkt aantal prioriteiten worden gekozen uit een thematisch menu met overeenkomstige investeringsprioriteiten, waardoor ervoor wordt gezorgd dat de programma's gericht zijn op Europese prioriteiten en steunverlening waar samenwerking de hoogste meerwaarde oplevert. Bovendien zijn de selectiecriteria strenger gedefinieerd om ervoor te zorgen dat de financiering gaat naar echt gezamenlijke acties. De programma's zullen een prestatiekader bevatten waarin voor elk programma specifieke mijlpalen worden gedefinieerd, aan de hand waarvan de voortgang bij de uitvoering kan worden gemeten.

In de programmeringsperiode 2007-2013 zijn nieuwe vormen van territoriale samenwerking naar voren gekomen, waarbij met een aangepaste reactie wordt ingespeeld op macroregionale uitdagingen. Op verzoek van de Europese Raad heeft de Commissie twee macroregionale

strategieën opgesteld voor respectievelijk het Oostzeegebied en het Donaugebied¹¹. Bovendien betreft een aanzienlijke component van het geïntegreerde maritieme beleid de systematische aanpak ten aanzien van geïntegreerde beleidsmaatregelen in het kader van het maritieme beleid en het kustbeleid in de context van zeebekkens en ecosystemen. Macroregionale en zeebekkenstrategieën zijn breed opgezette geïntegreerde instrumenten die verschillende lidstaten en regio's bestrijken en erop gericht zijn beleidsmaatregelen op elkaar af te stemmen en financiële steun te verlenen om de beleidssamenhang en het algehele effect van overheidsuitgaven te vergroten. Gezien de mogelijke overlapping van bestaande en toekomstige macroregio's, zeebekkens en gebieden van transnationale programma's is in de voorgestelde verordening uitdrukkelijk bepaald dat transnationale samenwerking ook de ontwikkeling en uitvoering van macroregionale strategieën en zeebekkenprogramma's (met inbegrip van die betreffende een gebied aan de buitengrenzen van de EU) kan ondersteunen.

De uitvoeringsbepalingen zijn gestroomlijnd voor samenwerkingsprogramma's. Het aantal bij de uitvoering van programma's betrokken autoriteiten is verminderd en hun rol en verantwoordelijkheid zijn verder verduidelijkt. De eisen waaraan de inhoud van samenwerkingsprogramma's en uitvoeringsverslagen moet voldoen, zijn nauwkeuriger omschreven om de administratieve lasten voor de programma-autoriteiten te verminderen. Er zijn gemeenschappelijke indicatoren gedefinieerd om de geleverde prestaties beter te kunnen meten en in het algemeen een grotere resultaatgerichtheid te bewerkstelligen.

Het voorstel voorziet in een sterkere harmonisatie van de voorschriften. De subsidiabiliteitsregels zullen hetzij op EU-niveau of door het toezichtcomité voor het programma in zijn geheel worden vastgesteld. Nationale regels zullen slechts gelden als niet in dergelijke regels is voorzien. Daardoor zal ook een gezamenlijke aanpak bij de uitvoering van de beheersverificaties en -audits door de auditautoriteit worden vergemakkelijkt, wat zal bijdragen tot een sterkere harmonisatie op dit gebied.

Ten slotte zal de uitvoering van het programma verder worden vergemakkelijkt door de verlenging van de termijn voor de doorhalingsregel en door specifieke bepalingen voor de toepassing van de regels inzake staatssteun en de omrekening van vreemde valuta's in euro's.

---

¹¹ Mededeling "Strategie van de Europese Unie voor het Oostzeegebied", COM(2009) 248 van 10.6.2009, en Mededeling "Strategie van de Europese Unie voor de Donauregio", COM(2010) 715 van 8.12.2010.

Voorstel voor een

VERORDENING VAN HET EUROPEES PARLEMENT EN DE RAAD

betreffende specifieke bepalingen voor steun uit het Europees Fonds voor regionale ontwikkeling ter verwezenlijking van de doelstelling "Europese territoriale samenwerking"

HET EUROPEES PARLEMENT EN DE RAAD VAN DE EUROPESE UNIE,

Gezien het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie, en met name artikel 178,

Gezien het voorstel van de Europese Commissie,

Na toezending van het ontwerp van wetgevingshandeling aan de nationale parlementen,

Gezien het advies van het Europees Economisch en Sociaal Comité¹²,

Gezien het advies van het Comité van de Regio's¹³,

Handelend volgens de gewone wetgevingsprocedure,

Overwegende hetgeen volgt:

- (1) Krachtens artikel 176 van het Verdrag is het Europees Fonds voor regionale ontwikkeling (EFRO) bedoeld om een bijdrage te leveren aan het ongedaan maken van de belangrijkste regionale onevenwichtigheden in de Unie. Overeenkomstig artikel 174 van het Verdrag draagt het EFRO ertoe bij de verschillen tussen de ontwikkelingsniveaus van de onderscheiden regio's en de achterstand van de minst begunstigde regio's te verkleinen. Wat betreft die regio's moet bijzondere aandacht worden besteed aan de regio's die kampen met ernstige en permanente natuurlijke of demografische belemmeringen, zoals insulaire, grensoverschrijdende en berggebieden.
- (2) De gemeenschappelijke bepalingen voor het EFRO, het Europees Sociaal Fonds (de "structuurfondsen") en het Cohesiefonds (samen met de "structuurfondsen": de "fondsen") zijn opgenomen in Verordening (EU) nr. [...] /2012 van [...] houdende gemeenschappelijke bepalingen inzake het Europees Fonds voor regionale ontwikkeling, het Europees Sociaal Fonds, het Cohesiefonds, het Europees Landbouwfonds voor plattelandontwikkeling en het Europees Fonds voor maritieme zaken en visserij, die onder het gemeenschappelijke strategische kader vallen, en houdende algemene bepalingen inzake het Europees Fonds voor regionale ontwikkeling, het Europees Sociaal Fonds en het Cohesiefonds en tot intrekking van

---

¹² PB C [...] van [...], blz. [...].

¹³ PB C [...] van [...], blz. [...].

Verordening (EG) nr. 1083/2006¹⁴[gemeenschappelijke verordening – GV]. Specifieke bepalingen betreffende het soort activiteiten dat door het EFRO kan worden gefinancierd in het kader van de doelstellingen die zijn omschreven in Verordening (EU) nr. /2012 van het Europees Parlement en de Raad betreffende het Europees Fonds voor regionale ontwikkeling en tot intrekking van Verordening (EG) nr. 1080/2006¹⁵ [EFRO-verordening], zijn in die verordening opgenomen. Die verordeningen zijn niet volledig aangepast aan de specifieke behoeften van de doelstelling "Europese territoriale samenwerking", waarbij ten minste twee lidstaten of één lidstaat en een derde land samenwerken. Daarom is het noodzakelijk specifiek voor de doelstelling "Europese territoriale samenwerking" geldende bepalingen vast te stellen betreffende toepassingsgebied en geografische reikwijdte, financiële middelen, investeringsprioriteiten en concentratie, programmering, toezicht en evaluatie, technische bijstand, financiële steun en subsidiabiliteit, beheer, controle en accreditatie, en financieel beheer.

- (3) Om de toegevoegde waarde van het cohesiebeleid van de Unie te vergroten, moeten de specifieke bepalingen leiden tot een aanzienlijke vereenvoudiging op alle betrokken niveaus: begunstigden, programma-autoriteiten, deelnemende lidstaten en derde landen, en de Commissie.
- (4) In het kader van de doelstelling "Europese territoriale samenwerking" verleent het EFRO steun voor grensoverschrijdende, transnationale en interregionale samenwerking.
- (5) Grensoverschrijdende samenwerking moet tot doel hebben gemeenschappelijke uitdagingen die in de grensregio's door de betrokkenen gezamenlijk zijn vastgesteld, aan te gaan (zoals slechte toegankelijkheid, ongeschikt bedrijfsklimaat, gebrek aan netwerken tussen lokale en regionale overheidsinstanties, onderzoek en innovatie en invoering van informatie- en communicatietechnologieën, milieuvervuiling, risicopreventie, negatieve opinies ten aanzien van de burgers van buurlanden) en het onbenutte potentieel in het grensgebied te exploiteren (ontwikkeling van grensoverschrijdende onderzoek- en innovatievoorzieningen en –clusters, grensoverschrijdende arbeidsmarktintegratie, samenwerking tussen universiteiten of gezondheidscentra), waarbij tegelijkertijd het samenwerkingsproces wordt verbeterd met het oog op de algehele harmonieuze ontwikkeling van de Unie. In het geval van een grensoverschrijdend programma tussen Noord-Ierland en de aangrenzende graafschappen van Ierland ter ondersteuning van vrede en verzoening draagt het EFRO ook bij tot de bevordering van sociale en economische stabiliteit in de betrokken regio's, met name door maatregelen ter bevordering van de samenhang tussen de gemeenschappen.
- (6) Transnationale samenwerking moet tot doel hebben de samenwerking te versterken door middel van acties die bijdragen tot de geïntegreerde territoriale ontwikkeling in samenhang met de prioriteiten van het cohesiebeleid van de Unie.
- (7) Interregionale samenwerking moet tot doel hebben de effectiviteit van het cohesiebeleid te vergroten door de uitwisseling van ervaring tussen regio's aan te

---

¹⁴ PB L van , blz. .

¹⁵ Zie bladzijde yy van dit Publicatieblad.

moedigen teneinde het ontwerp en de uitvoering van operationele programma's in het kader van de doelstelling "investeren in groei en werkgelegenheid" te verbeteren. Zij moet met name de samenwerking tussen innovatieve onderzoekintensieve clusters en uitwisselingen tussen onderzoekers en onderzoekinstellingen stimuleren op basis van "kennisregio's" en "onderzoekpotentieel in convergentie- en ultraperifere gebieden" in het kader van het zevende kaderprogramma voor onderzoek.

- (8) Er moeten objectieve criteria worden vastgesteld om te bepalen welke regio's en gebieden subsidiabel zijn. In dit verband moet de aanwijzing van subsidiabele regio's en gebieden op het niveau van de Unie worden gebaseerd op de gemeenschappelijke indeling van de regio's die is vastgesteld bij Verordening (EG) nr. 1059/2003 van het Europees Parlement en de Raad van 26 mei 2003 betreffende de opstelling van een gemeenschappelijke nomenclatuur van territoriale eenheden voor de statistiek (NUTS)¹⁶.
- (9) Door grensoverschrijdende samenwerking moeten regio's worden gesteund die aan land- of zee grenzen liggen. In het licht van de ervaring die in vorige programmeringsperioden is opgedaan, moet aan de Commissie de bevoegdheid worden verleend om op een eenvoudigere wijze, per samenwerkingsprogramma, de lijst van grensoverschrijdende gebieden vast te stellen die in het kader van programma's voor grensoverschrijdende samenwerking steun kunnen ontvangen. Bij het opstellen van die lijst moet de Commissie rekening houden met de nodige aanpassingen met het oog op samenhang, met name aan land- en zee grenzen, en continuïteit van programmagebieden die voor de programmeringsperiode 2007-2013 zijn vastgesteld. Deze aanpassingen kunnen inhouden dat bestaande programmagebieden of het aantal programma's voor grensoverschrijdende samenwerking worden verkleind of vergroot, maar kunnen geografische overlappingsen mogelijk maken.
- (10) Bij de afbakening van gebieden voor transnationale samenwerking moet rekening worden gehouden met maatregelen die nodig zijn om de geïntegreerde territoriale ontwikkeling te bevorderen. Aan de Commissie moet de bevoegdheid worden verleend om gebieden voor transnationale samenwerking af te bakenen.
- (11) Programma's voor interregionale samenwerking moeten de gehele Unie bestrijken.
- (12) Het is nodig grensoverschrijdende, transnationale en interregionale samenwerking met de naburige derde landen van de Unie verder te ondersteunen of – waar nodig – tot stand te brengen, omdat de regio's van de lidstaten die aan derde landen grenzen, daarvan profijt zullen trekken. Daartoe zal het EFRO bijdragen aan de grensoverschrijdende en zeebekkenprogramma's die zijn opgezet in het kader van het Europees Nabuurschapsinstrument (ENI) krachtens Verordening (EU) nr. [...] /2012¹⁷, en in het kader van het pretoetredingsinstrument (IPA) krachtens Verordening (EU) nr. [...] /2012¹⁸.
- (13) Ten behoeve van de regio's van de Unie moet een mechanisme worden ingesteld om steun uit het EFRO aan externe beleidsinstrumenten zoals het ENI en het IPA te

---

¹⁶ PB L 154 van 21.6.2003, blz. 1.

¹⁷ PB L

¹⁸ PB L

organiseren, ook als programma's voor externe samenwerking niet kunnen worden vastgesteld of moeten worden beëindigd.

- (14) Naast de steunmaatregelen aan de buitengrenzen waarin wordt voorzien door externe beleidsinstrumenten van de Unie die grensregio's binnen en buiten de Unie omvatten, kunnen door het EFRO samenwerkingsprogramma's worden gesteund die regio's zowel binnen als buiten de Unie omvatten als de regio's buiten de Unie niet onder externe beleidsinstrumenten vallen, hetzij omdat zij niet als begunstigd land zijn aangemerkt of omdat dergelijke programma's voor externe samenwerking niet kunnen worden opgezet. Daarom moet aan de Commissie de bevoegdheid worden verleend om, bij het opstellen van de lijst van gebieden voor grensoverschrijdende en transnationale samenwerking, daar ook regio's van derde landen in op te nemen.
- (15) Het is nodig de middelen die aan elk van de verschillende onderdelen van de doelstelling "Europese territoriale samenwerking" worden toegewezen, vast te stellen en tegelijkertijd een significante concentratie op grensoverschrijdende samenwerking te handhaven en voldoende hoge niveaus van financiering voor samenwerking tussen ultraperifere gebieden te garanderen.
- (16) De keuze van thematische doelstellingen moet worden beperkt om het effect van het cohesiebeleid in de gehele Unie zo groot mogelijk te maken. De concentratie in het kader van de interregionale samenwerking moet echter worden weerspiegeld in het doel van elke concrete actie in plaats van in een beperking van het aantal thematische doelstellingen, teneinde uit de interregionale samenwerking het maximum te halen met het oog op het vergroten van de effectiviteit van het cohesiebeleid in het kader van de doelstellingen "investeren in groei en werkgelegenheid" en "Europese territoriale samenwerking".
- (17) Om de in de Europa 2020-strategie¹⁹ vermelde streefcijfers en doelstellingen van een slimme, duurzame en inclusieve groei te kunnen realiseren, moet het EFRO in het kader van de doelstelling "Europese territoriale samenwerking" bijdragen tot de verwezenlijking van de thematische doelstellingen die bestaan in de ontwikkeling van een op kennis, onderzoek en innovatie gebaseerde economie, de bevordering van een groenere, qua gebruik van hulpbronnen efficiëntere en concurrerende economie, de totstandbrenging van een hoge werkgelegenheid waarmee wordt gezorgd voor sociale en territoriale samenhang, en de ontwikkeling van administratieve capaciteit. De lijst van investeringsprioriteiten onder de verschillende thematische doelstellingen moet echter worden aangepast aan de specifieke behoeften van de doelstelling "Europese territoriale samenwerking", met name door in het kader van de grensoverschrijdende samenwerking de voortzetting mogelijk te maken van de juridische en administratieve samenwerking, de samenwerking tussen burgers en instellingen, en de samenwerking op het gebied van werkgelegenheid, opleiding en sociale insluiting in een grensoverschrijdend perspectief, door in het kader van de transnationale samenwerking de voortzetting mogelijk te maken van de grensoverschrijdende samenwerking aan de zee grenzen die niet onder programma's voor grensoverschrijdende samenwerking valt, en door de ontwikkeling en uitvoering van macroregionale en zeebekkenstrategieën.

---

¹⁹ Mededeling van de Commissie: Europa 2020 – Een strategie voor slimme, duurzame en inclusieve groei, COM(2010) 2020 definitief van 3.3.2010.

- (18) Het is nodig de inhoudelijke eisen waaraan samenwerkingsprogramma's in het kader van de doelstelling "Europese territoriale samenwerking" moeten voldoen, aan de specifieke behoeften ervan aan te passen. Daarom moeten zij ook aspecten omvatten die nodig zijn voor de effectieve uitvoering ervan op het grondgebied van de deelnemende lidstaten, zoals de voor audits en controles verantwoordelijke instanties, de procedure om een gezamenlijk secretariaat in te stellen, en de aansprakelijkstelling bij financiële correcties. Bovendien moet, vanwege het horizontale karakter van programma's voor interregionale samenwerking, de inhoud van die samenwerkingsprogramma's worden aangepast, met name wat betreft de definitie van de begunstigde of begunstigden in het kader van de lopende programma's INTERACT en ESPON.
- (19) In overeenstemming met de doelstelling "slimme, duurzame en inclusieve groei" moeten de structuurfondsen zorgen voor een meer geïntegreerde en inclusieve aanpak van lokale problemen. Om deze aanpak te versterken, moet de steun uit het EFRO in grensregio's worden gecoördineerd met steun uit het Europees Landbouwfonds voor plattelandsontwikkeling (Elfpo) en het Europees Fonds voor maritieme zaken en visserij (EFMZV) en moeten er waar nodig Europese groeperingen voor territoriale samenwerking die zijn opgericht bij Verordening (EG) nr. 1082/2006 van het Europees Parlement en de Raad van 5 juli 2006 betreffende een Europese groepering voor territoriale samenwerking (EGTS)²⁰, bij worden betrokken als lokale ontwikkeling een van hun doelstellingen is.
- (20) In het licht van de ervaring die in de programmeringsperiode 2007-2013 is opgedaan, moeten de voorwaarden voor de selectie van concrete acties worden verduidelijkt en versterkt om ervoor te zorgen dat alleen echt gezamenlijke concrete acties worden geselecteerd. Het begrip enige begunstigden moet worden gedefinieerd en het moet worden verduidelijkt dat zij op zichzelf concrete samenwerkingsacties mogen uitvoeren.
- (21) De verantwoordelijkheden van eerstverantwoordelijke begunstigden, bij wie de algehele verantwoordelijkheid voor de uitvoering van een concrete actie berust, moeten worden gespecificeerd.
- (22) De eisen waaraan uitvoeringsverslagen moeten voldoen, moeten worden aangepast aan de samenwerkingscontext en moeten de programma-uitvoeringscyclus weerspiegelen. Met het oog op goed beheer kunnen jaarlijkse evaluatievergaderingen schriftelijk worden gehouden.
- (23) Voordat de lidstaten hun samenwerkingsprogramma's opstellen, moet ter beoordeling van de voortgang bij de uitvoering van de programma's een aantal gemeenschappelijke indicatoren worden vastgesteld die aan het specifieke karakter van samenwerkingsprogramma's zijn aangepast. Deze indicatoren moeten worden aangevuld met programmaspecifieke indicatoren.
- (24) Vanwege de deelneming van meer dan één lidstaat en de daaruit voortvloeiende hogere administratiekosten, met name voor controles en vertalingen, moet het maximumbedrag van de uitgaven voor technische bijstand hoger zijn dan in het kader

---

²⁰ PB L 210 van 31.7.2006, blz. 19.

van de doelstelling "investeren in groei en werkgelegenheid". Bovendien moeten samenwerkingsprogramma's met beperkte EFRO-steun een bepaald minimumbedrag ontvangen om voldoende financiering voor effectieve activiteiten inzake technische bijstand te garanderen.

- (25) Vanwege de deelneming van meer dan één lidstaat is de in Verordening (EU) nr. [...] /2012 [GV] vastgestelde algemene regel dat elke lidstaat zijn nationale subsidiabiliteitsregels vaststelt, niet geschikt voor de doelstelling "Europese territoriale samenwerking". In het licht van de ervaring die in de programmeringsperiode 2007-2013 is opgedaan, moet een duidelijke hiërarchie van subsidiabiliteitsregels worden vastgesteld, waarbij een krachtige impuls in de richting van gezamenlijke subsidiabiliteitsregels wordt gegeven.
- (26) Aangezien het vaak voorkomt dat personeel uit meer dan één lidstaat betrokken is bij de uitvoering van concrete acties, en gezien het aantal concrete acties waarvoor de personeelskosten een significant element zijn, moet een vast bedrag aan personeelskosten worden gehanteerd bij de andere directe kosten van concrete samenwerkingsacties, waardoor wordt vermeden dat voor het beheer van dergelijke concrete acties een individuele boekhouding moet worden gevoerd.
- (27) De regels inzake flexibiliteit betreffende de situering van concrete acties buiten het programmagebied moeten worden vereenvoudigd. Bovendien is het noodzakelijk een doeltreffende grensoverschrijdende, transnationale en interregionale samenwerking met de naburige derde landen van de Unie te steunen als dat nodig is om te garanderen dat de regio's van de lidstaten die aan derde landen grenzen, op doeltreffende wijze in hun ontwikkeling kunnen worden bijgestaan. Bijgevolg dient, bij wijze van uitzondering en onder bepaalde voorwaarden, de financiering van EFRO-bijstand voor concrete acties op het grondgebied van derde landen te worden toegestaan als die concrete acties in het belang zijn van de regio's van de Unie.
- (28) De lidstaten moeten worden aangemoedigd om de taak van de beheersautoriteit toe te vertrouwen aan een EGTS, of een dergelijke groepering verantwoordelijk te stellen voor het beheer van dat deel van een samenwerkingsprogramma dat betrekking heeft op het grondgebied dat de EGTS aanbelangt.
- (29) De beheersautoriteit moet een gezamenlijk secretariaat instellen dat informatie aan de aanvragers van steun moet verstrekken, projectaanvragen moet behandelen en begunstigden bijstand moet verlenen bij de uitvoering van hun concrete acties.
- (30) De beheersautoriteiten moeten verantwoordelijk zijn voor alle in artikel 114 van Verordening (EU) nr. [...] /2012 [GV] vermelde functies van de beheersautoriteit, met inbegrip van beheersverificaties om uniforme normen in het gehele programmagebied te garanderen. Als echter een EGTS als beheersautoriteit wordt aangewezen, moet zij worden gemachtigd dergelijke verificaties te verrichten, daar alle deelnemende lidstaten in haar organen vertegenwoordigd zijn. Zelfs indien geen EGTS is aangewezen, moet de beheersautoriteit door de deelnemende lidstaten worden gemachtigd in het gehele programmagebied verificaties te verrichten.
- (31) Eén enkele auditautoriteit moet verantwoordelijk zijn voor de uitvoering van alle in artikel 116 van Verordening (EU) nr. [...] /2012 [GV] vermelde functies om uniforme

normen in het gehele programmagebied te garanderen. Als dit niet mogelijk is, moet een groep auditors de auditautoriteit van het programma kunnen bijstaan.

- (32) Met betrekking tot de terugvordering wegens onregelmatigheden moet een duidelijke keten van financiële aansprakelijkheid worden vastgesteld, van de begunstigden naar de eerstverantwoordelijke begunstigde naar de beheersautoriteit naar de Commissie. Er dient te worden voorzien in de mogelijkheid van aansprakelijkheid van lidstaten indien geen terugvordering kan worden verkregen.
- (33) In het licht van de ervaring die in de programmeringsperiode 2007-2013 is opgedaan, moet worden voorzien in een uitdrukkelijke afwijking voor de omrekening van uitgaven die in een andere valuta dan de euro zijn gedaan, door de omrekeningskoers toe te passen van de dag die zo dicht mogelijk bij het tijdstip van de uitgaven ligt. Financieringsplannen, verslagen en rekeningen betreffende gezamenlijke concrete samenwerkingsacties mogen in ieder geval alleen in euro's bij het gezamenlijke secretariaat, de programma-autoriteiten en het toezichtcomité worden ingediend. De juistheid van de omrekening moet worden geverifieerd.
- (34) Gezien de moeilijkheden en vertragingen die zich hebben voorgedaan bij het opzetten van echt gezamenlijke programmastructuren, moet voor de verantwoording van betalingen met betrekking tot vastleggingen in het kader van de doelstelling "Europese territoriale samenwerking" een termijn van drie jaar volgend op het jaar van de vastlegging worden vastgesteld.
- (35) Het is nodig de regels te verduidelijken die van toepassing zijn op financieel beheer, programmering, toezicht, evaluatie en controle betreffende de deelneming van derde landen aan programma's voor transnationale en interregionale samenwerking. Die regels moeten worden vastgesteld in het desbetreffende samenwerkingsprogramma en/of de desbetreffende financieringsovereenkomst tussen de Commissie, elk van de derde landen en de lidstaat waarin de beheersautoriteit van het desbetreffende samenwerkingsprogramma gevestigd is.
- (36) Teneinde specifieke subsidiabiliteitsregels vast te stellen, moet de bevoegdheid om handelingen overeenkomstig artikel 290 van het Verdrag vast te stellen, aan de Commissie worden overgedragen met betrekking tot de inhoud en het toepassingsgebied die in artikel 17 zijn omschreven. Het is van bijzonder belang dat de Commissie tijdens haar voorbereidende werkzaamheden het nodige overleg pleegt, ook op deskundigenniveau. Bij het voorbereiden en opstellen van gedelegeerde handelingen dient de Commissie erop toe te zien dat de desbetreffende documenten gelijktijdig, tijdig en op passende wijze bij het Europees Parlement en de Raad worden ingediend.
- (37) Teneinde te zorgen voor uniforme voorwaarden voor de tenuitvoerlegging van deze verordening, moeten aan de Commissie uitvoeringsbevoegdheden worden verleend met betrekking tot de lijsten van grensoverschrijdende gebieden en transnationale gebieden, de indiening van ontwerpsamenwerkingsprogramma's, de nomenclatuur betreffende categorieën van steunmaatregelen, en uitvoeringsverslagen. Die bevoegdheden moeten worden uitgeoefend overeenkomstig Verordening (EU) nr. 182/2011 van het Europees Parlement en de Raad van 16 februari 2011 tot vaststelling van de algemene voorschriften en beginselen die van toepassing zijn op de wijze

waarop de lidstaten de uitoefening van de uitvoeringsbevoegdheden door de Commissie controleren²¹,

HEBBEN DE VOLGENDE VERORDENING VASTGESTELD:

Hoofdstuk I

ALGEMENE BEPALINGEN

Artikel 1

Onderwerp en toepassingsgebied

1. Bij deze verordening wordt het toepassingsgebied van het Europees Fonds voor regionale ontwikkeling (EFRO) met betrekking tot de doelstelling "Europese territoriale samenwerking" omschreven en worden specifieke bepalingen betreffende die doelstelling vastgesteld.
2. Bij deze verordening worden voor de doelstelling "Europese territoriale samenwerking" de prioritaire doelstellingen en de organisatie van het EFRO, de criteria waaraan de lidstaten en regio's moeten voldoen om voor steun uit het EFRO in aanmerking te komen, de voor steun uit het EFRO beschikbare financiële middelen en de criteria voor de toewijzing ervan vastgesteld.

Deze verordening bevat tevens de nodige bepalingen om te zorgen voor de effectieve tenuitvoerlegging, het financiële beheer en de financiële controle van de operationele programma's in het kader van de doelstelling "Europese territoriale samenwerking" ("samenwerkingsprogramma's"), ook als derde landen aan dergelijke samenwerkingsprogramma's deelnemen.

3. Verordening (EU) nr. [...] /2012 [GV] en hoofdstuk I van Verordening (EU) nr. [...] /2012 [EFRO-verordening] zijn van toepassing op de doelstelling "Europese territoriale samenwerking" en op de daaronder vallende samenwerkingsprogramma's, behalve indien in deze verordening specifiek anders is bepaald of indien die bepalingen alleen op de doelstelling "investeren in groei en werkgelegenheid" van toepassing kunnen zijn.

Artikel 2

Componenten van de doelstelling "Europese territoriale samenwerking"

In het kader van de doelstelling "Europese territoriale samenwerking" verleent het EFRO steun voor:

- (1) grensoverschrijdende samenwerking tussen aan elkaar grenzende regio's ter bevordering van de geïntegreerde regionale ontwikkeling tussen naburige aan land- en zee grenzen gelegen regio's van twee of meer lidstaten of tussen naburige

---

²¹ PB L 55 van 28.2.2011, blz. 13.

grensregio's van ten minste één lidstaat en één derde land aan de buitengrenzen van de Unie, met uitzondering van die welke onder programma's in het kader van de externe financieringsinstrumenten van de Unie vallen;

- (2) transnationale samenwerking over grotere transnationale gebieden waarbij nationale, regionale en lokale autoriteiten worden betrokken en die ook maritieme grensoverschrijdende samenwerking omvat in gevallen die niet onder grensoverschrijdende samenwerking vallen, met het doel een hogere mate van territoriale integratie van die gebieden tot stand te brengen en aldus bij te dragen aan de territoriale samenhang in de gehele Unie;
- (3) interregionale samenwerking om de effectiviteit van het cohesiebeleid te versterken door het bevorderen van:
  - a) de uitwisseling van ervaring betreffende thematische doelstellingen tussen partners in de gehele Unie, met de nadruk op de aanwijzing en verspreiding van goede praktijken teneinde deze over te dragen naar operationele programma's in het kader van de doelstelling "investeren in groei en werkgelegenheid";
  - b) de uitwisseling van ervaring betreffende de aanwijzing, overdracht en verspreiding van goede praktijken op het gebied van duurzame stads- en plattelandsontwikkeling;
  - c) de uitwisseling van ervaring betreffende de aanwijzing, overdracht en verspreiding van goede praktijken en innovatieve benaderingen ten aanzien van acties op het gebied van territoriale samenwerking en ten aanzien van het gebruik van EGTS'en;
  - d) de analyse van ontwikkelingstrends met betrekking tot de doelstellingen "territoriale samenhang" en "harmonieuze ontwikkeling van het Europese grondgebied" door middel van studies, de verzameling van gegevens en andere maatregelen.

Artikel 3

Geografische reikwijdte

1. Voor grensoverschrijdende samenwerking zijn de te steunen regio's de regio's van NUTS-niveau 3 van de Unie aan alle interne en externe landgrenzen, met uitzondering van die welke onder programma's in het kader van de externe financieringsinstrumenten van de Unie vallen, en alle aan zee grenzen gelegen regio's van NUTS-niveau 3 van de Unie die maximaal 150 km van elkaar verwijderd zijn, behoudens eventuele aanpassingen die nodig zijn om te zorgen voor de samenhang en continuïteit van gebieden van samenwerkingsprogramma's die voor de programmeringsperiode 2007-2013 zijn vastgesteld.

De Commissie stelt door middel van uitvoeringshandelingen de lijst vast van grensoverschrijdende gebieden die steun kunnen ontvangen, ingedeeld naar samenwerkingsprogramma. Die uitvoeringshandelingen worden volgens de in artikel 30, lid 2, bedoelde raadplegingsprocedure vastgesteld.

In die lijst worden ook de regio's van NUTS-niveau 3 van de Unie vermeld die in aanmerking zijn genomen voor de EFRO-toewijzing voor grensoverschrijdende samenwerking aan alle binnengrenzen en aan alle buitengrenzen die onder de externe financieringsinstrumenten van de Unie vallen, zoals het ENI krachtens Verordening (EU) nr. [...] /2012 [de ENI-verordening] en het IPA krachtens Verordening (EU) nr. [...] /2012 [de IPA-verordening].

Bij de indiening van ontwerpprogramma's voor grensoverschrijdende samenwerking kunnen de lidstaten erom verzoeken dat nog meer regio's van NUTS-niveau 3 die grenzen aan de regio's die zijn opgenomen in het in de tweede alinea bedoelde besluit, worden toegevoegd aan een gegeven grensoverschrijdend gebied. Zij geven daarbij de redenen voor dat verzoek op.

2. Onverminderd artikel 19, leden 2 en 3, kunnen programma's voor grensoverschrijdende samenwerking regio's in Noorwegen, Zwitserland, Liechtenstein, Andorra, Monaco en San Marino en in aan ultraperifere gebieden grenzende derde landen of gebieden omvatten.

Het betreft regio's van NUTS-niveau 3 of gelijkwaardige regio's.

3. Voor transnationale samenwerking stelt de Commissie door middel van uitvoeringshandelingen de lijst vast van transnationale gebieden die steun kunnen ontvangen. De gebieden zijn ingedeeld naar samenwerkingsprogramma en omvatten regio's van NUTS-niveau 2. Daarbij wordt gezorgd voor de continuïteit van deze samenwerking in grotere coherente gebieden op basis van vroegere programma's. Die uitvoeringshandelingen worden volgens de in artikel 30, lid 2, bedoelde raadplegingsprocedure vastgesteld.

Bij de indiening van ontwerpprogramma's voor transnationale samenwerking kunnen de lidstaten erom verzoeken dat nog meer regio's van NUTS-niveau 2 die grenzen aan de regio's die zijn opgenomen in het in de eerste alinea bedoelde besluit, worden toegevoegd aan een gegeven gebied voor transnationale samenwerking. Zij geven daarbij de redenen voor dat verzoek op.

4. Onverminderd artikel 19, leden 2 en 3, kunnen programma's voor transnationale samenwerking regio's in de volgende derde landen of gebieden omvatten:

(a) de in lid 2 genoemde of bedoelde derde landen of gebieden; en

(b) Faeröer en Groenland.

Onverminderd artikel 19, leden 2 en 3, kunnen programma's voor transnationale samenwerking ook regio's in derde landen omvatten die onder de externe financieringsinstrumenten van de Unie vallen, zoals het ENI krachtens Verordening (EU) nr. [...] /2012, met inbegrip van de desbetreffende regio's van de Russische Federatie, en het IPA krachtens Verordening (EU) nr. [...] /2012. Er zullen jaarlijkse kredieten die overeenstemmen met de steun van het ENI en het IPA voor deze programma's, beschikbaar worden gesteld, mits de programma's in toereikende mate beantwoorden aan de relevante doelstellingen van externe samenwerking.

Het betreft regio's van NUTS-niveau 2 of gelijkwaardige regio's.

5. Voor interregionale samenwerking bestrijkt de steun uit het EFRO het gehele grondgebied van de Unie.

Onverminderd artikel 19, leden 2 en 3, kunnen programma's voor interregionale samenwerking het gehele grondgebied van de in lid 4, onder a) en b), bedoelde landen of een deel ervan omvatten.

6. Ter informatie worden regio's van de in de leden 2 en 4 bedoelde derde landen of gebieden vermeld in de in de leden 1 en 3 bedoelde lijsten.

Artikel 4

Middelen voor Europese territoriale samenwerking

1. De middelen voor de doelstelling "Europese territoriale samenwerking" bedragen 3,48 % van de totale middelen die beschikbaar zijn voor vastleggingen uit de fondsen voor de periode 2014-2020 en die vermeld zijn in artikel 83, lid 1, van Verordening (EU) nr. [...] /2012 [GV] (d.w.z. in totaal 11 700 000 004 euro) en worden toegewezen als volgt:
  - a) 73,24 % (d.i. in totaal 8 569 000 003 euro) voor grensoverschrijdende samenwerking;
  - b) 20,78 % (d.i. in totaal 2 431 000 001 euro) voor transnationale samenwerking;
  - c) 5,98 % (d.i. in totaal 700 000 000 euro) voor interregionale samenwerking.
2. Samenwerkingsprogramma's waarbij de ultraperifere gebieden betrokken zijn, ontvangen niet minder dan 150 % van de EFRO-steun die zij in de periode 2007-2013 ontvingen. Bovendien wordt 50 000 000 euro uit de toewijzing voor interregionale samenwerking bestemd voor samenwerking waaraan de ultraperifere regio's deelnemen. Wat thematische concentratie betreft, is artikel 5, onder b), van toepassing op deze aanvullende toewijzing.
3. De Commissie stelt door middel van uitvoeringshandelingen één enkel besluit vast waarin de lijst van alle samenwerkingprogramma's is opgenomen en waarin de bedragen van de totale EFRO-steun per programma en van de toewijzing voor 2014 per programma zijn aangegeven. Die uitvoeringshandelingen worden volgens de in artikel 30, lid 2, bedoelde raadplegingsprocedure vastgesteld.

De bevolking in de in artikel 3, lid 1, derde alinea, en artikel 3, lid 3, eerste alinea, bedoelde gebieden wordt gebruikt als criterium voor de jaarlijkse verdeling per lidstaat.
4. De steun uit het EFRO voor grensoverschrijdende en zeebekkenprogramma's in het kader van het ENI en voor grensoverschrijdende programma's in het kader van het IPA wordt door de Commissie en de betrokken lidstaten vastgesteld.
5. Er wordt steun uit het EFRO voor elk grensoverschrijdend programma en elk zeebekkenprogramma in het kader van het ENI en het IPA verleend op voorwaarde dat het ENI en het IPA ten minste gelijkwaardige bedragen verstrekken. Voor deze

gelijkwaardigheid geldt een maximumbedrag dat is vastgesteld in de ENI-verordening of de IPA-verordening.

6. De jaarlijkse kredieten die overeenstemmen met de steun uit het EFRO voor programma's in het kader van het ENI en het IPA, worden bij het opstellen van de begroting voor 2014 in de desbetreffende begrotingsonderdelen van die instrumenten opgenomen.
7. In 2015 en 2016 wordt de jaarlijkse bijdrage uit het EFRO voor de programma's in het kader van het ENI en het IPA waarvoor uiterlijk op 30 juni geen programma bij de Commissie is ingediend onder de grensoverschrijdende en zeebekkenprogramma's in het kader van het ENI en het IPA, toegewezen aan de onder lid 1, onder a), vallende interne programma's voor grensoverschrijdende samenwerking waaraan de betrokken lidstaat deelneemt.

Als er uiterlijk op 30 juni 2017 nog steeds programma's onder de grensoverschrijdende en zeebekkenprogramma's in het kader van het ENI en het IPA zijn die niet bij de Commissie zijn ingediend, wordt de volledige in lid 4 vermelde steun uit het EFRO voor de resterende jaren tot en met 2020 toegewezen aan de onder lid 1, onder a), vallende interne programma's voor grensoverschrijdende samenwerking waaraan de betrokken lidstaat deelneemt.

8. De in lid 4 bedoelde grensoverschrijdende en zeebekkenprogramma's die door de Commissie zijn vastgesteld, worden beëindigd als:
  - (a) geen van de onder het programma vallende partnerlanden de desbetreffende financieringsovereenkomst heeft ondertekend binnen de bij Verordening (EU) nr. /2012 [de ENI-verordening] of Verordening (EU) nr. /2012 [IPA] vastgestelde termijn; of
  - (b) het programma niet kan worden uitgevoerd omdat zich tussen de deelnemende landen problemen hebben voorgedaan.

In dat geval wordt de in lid 4 vermelde steun uit het EFRO die overeenstemt met nog niet vastgelegde jaartranches, op verzoek van de betrokken lidstaat toegewezen aan de onder lid 1, onder a), vallende interne programma's voor grensoverschrijdende samenwerking waaraan die lidstaat deelneemt.

HOOFDSTUK II

THEMATISCHE CONCENTRATIE EN INVESTERINGSPRIORITEITEN

Artikel 5

Thematische concentratie

De in artikel 9 van Verordening (EU) nr. [...] /2012 [de GV] bedoelde thematische doelstellingen worden geconcentreerd als volgt:

- a) maximaal vier thematische doelstellingen worden geselecteerd voor elk programma voor grensoverschrijdende samenwerking;
- b) maximaal vier thematische doelstellingen worden geselecteerd voor elk programma voor transnationale samenwerking;
- c) alle thematische doelstellingen kunnen worden geselecteerd voor programma's voor interregionale samenwerking krachtens artikel 2, lid 3, onder a).

Artikel 6 **Investeringsprioriteiten**

Als aanvulling op artikel 5 van Verordening (EU) nr. [...] /2012 [de EFRO-verordening] steunt het EFRO het gemeenschappelijke gebruik van menselijke hulpbronnen, voorzieningen en infrastructuren over de grenzen heen in het kader van de verschillende investeringsprioriteiten, alsook de volgende investeringsprioriteiten binnen de thematische doelstellingen:

- a) in het kader van grensoverschrijdende samenwerking:
  - i) integratie van grensoverschrijdende arbeidsmarkten, met inbegrip van grensoverschrijdende mobiliteit, gezamenlijke lokale werkgelegenheidsinitiatieven en gezamenlijke opleiding (binnen de thematische doelstelling "bevordering van werkgelegenheid en ondersteuning van arbeidsmobiliteit");
  - ii) bevordering van gendergelijkheid en gelijke kansen over de grenzen heen, alsook bevordering van sociale insluiting over de grenzen heen (binnen de thematische doelstelling "bevordering van sociale insluiting en bestrijding van armoede");
  - iii) ontwikkeling en uitvoering van gezamenlijke regelingen voor onderwijs en opleiding (binnen de thematische doelstelling "investeringen in vaardigheden, onderwijs en een leven lang leren");
  - iv) bevordering van juridische en administratieve samenwerking en samenwerking tussen burgers en instellingen (binnen de thematische doelstelling "vergroting van de institutionele capaciteit en een doelmatig openbaar bestuur");
- b) in het kader van transnationale samenwerking: ontwikkeling en uitvoering van macroregionale en zeebekkenstrategieën (binnen de thematische doelstelling "vergroting van de institutionele capaciteit en een doelmatig openbaar bestuur").

HOOFDSTUK III

PROGRAMMERING

Artikel 7

Inhoud van samenwerkingsprogramma's

1. Een samenwerkingsprogramma bestaat uit prioritaire assen. Een prioritaire as heeft betrekking op één fonds, komt overeen met een thematische doelstelling en omvat een of meer investeringsprioriteiten van die thematische doelstelling overeenkomstig de artikelen 5 en 6 van deze verordening.
2. In een samenwerkingsprogramma wordt het volgende vastgesteld:
  - a) een strategie voor de bijdrage van het samenwerkingsprogramma aan de strategie van de Unie voor slimme, duurzame en inclusieve groei, met inbegrip van:
    - i) een omschrijving van de behoeften voor het aangaan van de uitdagingen wat het programmagebied in zijn geheel betreft;
    - ii) een motivering van de keuze van thematische doelstellingen en overeenkomstige investeringsprioriteiten, in het licht van het gemeenschappelijke strategische kader en de resultaten van de ex-ante-evaluatie;
  - b) voor elke prioritaire as:
    - i) de investeringsprioriteiten en de overeenkomstige specifieke doelstellingen;
    - ii) de gemeenschappelijke en specifieke output- en resultaatindicatoren, zo nodig met vermelding van een uitgangswaarde en een gekwantificeerde streefwaarde, overeenkomstig de fondsspecifieke voorschriften;
    - iii) een beschrijving van de te ondersteunen maatregelen, met vermelding, in voorkomend geval, van de voornaamste doelgroepen, beoogde specifieke gebieden en soorten begunstigen alsook van het geplande gebruik van financieringsinstrumenten;
    - iv) de overeenkomstige categorieën steunmaatregelen op basis van een nomenclatuur die door de Commissie door middel van uitvoeringshandelingen is vastgesteld overeenkomstig de in artikel 30, lid 3, bedoelde onderzoeksprocedure, en een indicatieve verdeling van de geprogrammeerde middelen;
  - c) de bijdrage tot de in het partnerschapscontract vastgestelde geïntegreerde strategie voor territoriale ontwikkeling, met inbegrip van:

- i) de mechanismen die zorgen voor coördinatie tussen de fondsen, het Elfpo en het EFMZV en andere financieringsinstrumenten van de Unie en de lidstaten, alsook met de Europese Investeringsbank (EIB);
  - ii) in voorkomend geval, een geplande geïntegreerde aanpak voor de territoriale ontwikkeling van stads-, plattelands- en kustgebieden, alsook van gebieden met bijzondere territoriale kenmerken, met name de uitvoeringsregelingen voor de artikelen 28 en 29 van Verordening (EU) nr. /2012 [GV];
  - iii) in voorkomend geval, de lijst van steden waar geïntegreerde acties voor duurzame stadsontwikkeling zullen worden uitgevoerd; de indicatieve jaarlijkse toewijzing van EFRO-steun voor deze acties, met inbegrip van de middelen die aan de steden worden gedelegeerd voor beheer krachtens artikel 7, lid 2, van Verordening (EU) nr. /2012 [EFRO];
  - iv) de aanwijzing van de gebieden waar vanuit de gemeenschap geleide lokale ontwikkeling zal plaatsvinden;
  - v) in voorkomend geval, de bijdrage van de geplande steunmaatregelen tot macroregionale strategieën en zeebekkenstrategieën;
- d) regelingen om een doeltreffende uitvoering van de fondsen te waarborgen, met inbegrip van:
- i) een prestatiekader overeenkomstig artikel 19, lid 1, van Verordening (EU) nr. /2012 [GV];
  - ii) de maatregelen die zijn genomen om de partners te betrekken bij het opstellen van het samenwerkingsprogramma, en de rol van de partners bij het toezicht op en de uitvoering en evaluatie van het samenwerkingsprogramma;
- e) regelingen om een doelmatige uitvoering van de fondsen te waarborgen, met inbegrip van:
- i) het geplande gebruik van technische bijstand, met inbegrip van maatregelen om de administratieve capaciteit van autoriteiten en begunstigden te vergroten, met de relevante informatie als bedoeld in lid 2, onder b), voor de desbetreffende prioritaire as;
  - ii) een beoordeling van de administratieve lasten voor de begunstigden en de geplande acties om die lasten te verminderen, met streefdoelen;
  - iii) een lijst van grote projecten waarvoor de uitvoering van de voornaamste werkzaamheden naar verwachting vóór 1 januari 2018 zal aanvangen;
- f) een financieringsplan dat twee tabellen bevat (zonder opsplitsing per deelnemende lidstaat):

- i) een tabel waarin het voor de steun uit het EFRO beoogde bedrag van het totale financiële krediet overeenkomstig de artikelen 53, 110 en 111 van Verordening (EU) nr. /2012 [GV] per jaar is gespecificeerd;
  - ii) een tabel waarin het bedrag van het totale financiële krediet van de steun uit het EFRO en de nationale medefinanciering voor de hele programmeringsperiode, voor het samenwerkingsprogramma en voor elke prioritaire as, is aangegeven. Indien de nationale medefinanciering uit publieke en private medefinanciering bestaat, bevat de tabel een indicatieve uitsplitsing van de publieke en de private component. Ter informatie moet ook de voorgenomen deelname van het EIB worden vermeld;
- g) de uitvoeringsbepalingen voor het samenwerkingsprogramma, onder vermelding van:
- i) de accreditatie instantie, de beheersautoriteit en de auditautoriteit;
  - ii) de instantie of instanties die zijn aangewezen om controletaken uit te voeren;
  - iii) de instantie of instanties die zijn aangewezen om audittaken uit te voeren;
  - iv) de procedure voor het instellen van het gezamenlijke secretariaat;
  - v) de beheers- en controleregelingen (beknopte beschrijving);
  - vi) de verdeling van de aansprakelijkheden onder de deelnemende lidstaten in het geval van financiële correcties die door de beheersautoriteit of de Commissie worden opgelegd.

De in de punten a) tot en met d) vereiste informatie wordt aangepast aan het specifieke karakter van samenwerkingsprogramma's uit hoofde van artikel 2, lid 3, onder b), c) en d), van deze verordening.

De in punt e), onder ii) en iii), vereiste informatie wordt niet opgenomen in samenwerkingsprogramma's uit hoofde van artikel 2, lid 3, onder b), c) en d), van deze verordening.

3. Elk samenwerkingsprogramma bevat:

- i) een beschrijving van specifieke maatregelen om bij de selectie van concrete acties rekening te houden met milieubeschermingseisen, efficiënt gebruik van hulpbronnen, matiging van en aanpassing aan de klimaatverandering, en risicopreventie en risicobeheer;
- ii) een beschrijving van de specifieke maatregelen om bij de voorbereiding, het ontwerp en de uitvoering van het samenwerkingsprogramma gelijke kansen te bevorderen en discriminatie op grond van geslacht, ras of etnische afkomst, godsdienst of overtuiging, handicap, leeftijd of seksuele geaardheid te voorkomen, met name in verband met de toegang tot financiering, daarbij rekening houdend met de behoeften van de verschillende doelgroepen die het

risico lopen aldus te worden gediscrimineerd, en met name de eis om de toegankelijkheid voor personen met een handicap te waarborgen;

- iii) een beschrijving van de bijdrage van het programma aan de bevordering van gelijkheid van mannen en vrouwen en in voorkomend geval de regelingen om de integratie van het genderperspectief in het programma en in concrete acties te waarborgen.

De lidstaten voegen een advies van de nationale instanties voor gelijke kansen over de in de punten ii) en iii) bedoelde maatregelen bij het voorstel voor een samenwerkingsprogramma.

De eerste en de tweede alinea zijn niet van toepassing op samenwerkingsprogramma's uit hoofde van artikel 2, lid 3, onder b), c) en d).

- 4. Samenwerkingsprogramma's uit hoofde van artikel 2, lid 3, onder c) en d), definiëren de begunstigde of begunstigten van het samenwerkingsprogramma en kunnen de toekenningsprocedure specificeren.
- 5. De deelnemende lidstaten en, waar van toepassing, derde landen of gebieden bevestigen schriftelijk hun instemming met de inhoud van een samenwerkingsprogramma voordat het bij de Commissie wordt ingediend. Deze instemming omvat ook een verbintenis van alle deelnemende lidstaten om de nodige medefinanciering voor de uitvoering van het samenwerkingsprogramma te verstrekken.
- 6. De lidstaten stellen de samenwerkingsprogramma's op volgens het door de Commissie vastgestelde model.
- 7. De Commissie stelt het model door middel van uitvoeringshandelingen vast. Die uitvoeringshandelingen worden volgens de in artikel 30, lid 2, bedoelde raadplegingsprocedure vastgesteld.

Artikel 8

Gezamenlijk actieplan

Als een gezamenlijk actieplan als bedoeld in artikel 93, lid 1, van Verordening (EU) nr. /2012 [GV] wordt uitgevoerd onder de verantwoordelijkheid van een EGTS als begunstigde, kunnen personeelsleden van het gezamenlijke secretariaat van het samenwerkingsprogramma en leden van de assemblee van de EGTS lid worden van de stuurgroep als bedoeld in artikel 97, lid 1, van Verordening (EU) nr. /2012 [GV]. De leden van de assemblee van de EGTS vormen niet de meerderheid in die stuurgroep.

Artikel 9

Vanuit de gemeenschap geleide lokale ontwikkeling

Programma's voor grensoverschrijdende samenwerking kunnen vanuit de gemeenschap geleide lokale ontwikkeling uit hoofde van artikel 28 van Verordening (EU) nr. /2012 [GV] omvatten, mits de groep voor lokale ontwikkeling is samengesteld uit vertegenwoordigers van ten minste twee landen waarvan er één een lidstaat is.

Artikel 10
Geïntegreerde territoriale investering

Voor samenwerkingsprogramma's is de intermediaire instantie die belast is met het beheer en de uitvoering van een geïntegreerde territoriale investering als bedoeld in artikel 99, lid 3, van Verordening (EU) nr. /2012 [GV], een EGTS of een andere juridische entiteit die naar het recht van een van de deelnemende landen is opgericht door publieke autoriteiten uit ten minste twee deelnemende landen.

Artikel 11
Selectie van concrete acties

1. Concrete acties in het kader van samenwerkingsprogramma's worden geselecteerd door het in artikel 41 van Verordening (EU) nr. [...] /2012 [GV] bedoelde toezichtcomité.
2. Bij concrete acties die in het kader van grensoverschrijdende en transnationale samenwerking worden geselecteerd, zijn begunstigden uit ten minste twee deelnemende landen betrokken, waarvan er ten minste één uit een lidstaat afkomstig is. Een concrete actie kan in één land worden uitgevoerd, mits zij ten goede komt aan het programmagebied.

Bij concrete acties betreffende interregionale samenwerking uit hoofde van artikel 2, lid 3, onder a) en b), zijn begunstigden uit ten minste drie landen betrokken, waarvan er ten minste twee lidstaten zijn.

3. In weerwil van lid 2 kan een EGTS of een andere juridische entiteit die naar het recht van een van de deelnemende landen is opgericht, als enige begunstigde een aanvraag voor een concrete actie indienen, mits zij is opgericht door publieke autoriteiten en instanties uit ten minste twee deelnemende landen voor grensoverschrijdende en transnationale samenwerking, en uit ten minste drie deelnemende landen voor interregionale samenwerking.
4. De begunstigden werken samen bij de ontwikkeling, uitvoering en financiering van en de personeelsvoorziening voor concrete acties.
5. De beheersautoriteit verstrekt de eerstverantwoordelijke of enige begunstigde voor elke concrete actie een document waarin de voorwaarden voor steun voor de concrete actie zijn vermeld, met inbegrip van de specifieke vereisten betreffende de producten of diensten die in het kader van de concrete actie moeten worden afgeleverd, het financieringsplan en de uitvoeringstermijn.

Artikel 12
Begunstigden

1. Als er voor een concrete actie in een samenwerkingsprogramma twee of meer begunstigden zijn, wordt één van hen door de gezamenlijke begunstigden aangewezen als eerstverantwoordelijke begunstigde.
2. De eerstverantwoordelijke begunstigde voert de volgende taken uit:

- a) hij stelt de regelingen met de andere begunstigen vast in een overeenkomst waarin onder meer bepalingen zijn opgenomen die een goed financieel beheer van de aan de concrete actie toegewezen middelen garanderen, met inbegrip van regelingen voor de terugvordering van onverschuldigd betaalde bedragen;
  - b) hij neemt de verantwoordelijkheid op zich om de uitvoering van de gehele concrete actie te garanderen;
  - c) hij garandeert dat de door alle begunstigen gedeclareerde uitgaven zijn gedaan voor de uitvoering van de concrete actie en overeenkomen met de tussen alle begunstigen overeengekomen activiteiten;
  - d) hij verifieert of de door de andere begunstigen gedeclareerde uitgaven door (een) controleur(s) zijn gevalideerd, als deze verificatie niet door de beheersautoriteit krachtens artikel 22, lid 3, wordt verricht.
3. De eerstverantwoordelijke begunstigde ziet erop toe dat de andere begunstigen het totale bedrag van de overheidssteun zo spoedig mogelijk en integraal ontvangen. Er mogen geen bedragen in mindering worden gebracht of worden ingehouden, noch specifieke heffingen of andere heffingen met gelijke werking worden toegepast waardoor die bedragen voor de andere begunstigen worden verminderd.
  4. Eerstverantwoordelijke begunstigen zijn in een lidstaat gevestigd en enige begunstigen zijn in een lidstaat geregistreerd.

HOOFDSTUK IV

TOEZICHT EN EVALUATIE

Artikel 13

Verslagen over de uitvoering

1. Uiterlijk op 30 april 2016 en vervolgens op 30 april van elk volgend jaar tot en met 2022 dient de beheersautoriteit bij de Commissie een jaarverslag in overeenkomstig artikel 44, lid 1, van Verordening (EU) nr. [...] /2012 [GV]. Het verslag dat in 2016 wordt ingediend, betreft de begrotingsjaren 2014 en 2015 alsmede de periode tussen de begindatum voor de subsidiabiliteit van de uitgaven en 31 december 2013.
2. In de jaarverslagen over de uitvoering wordt informatie gegeven over:
  - a) de uitvoering van het samenwerkingsprogramma overeenkomstig artikel 44, lid 2, van Verordening (EU) nr. /2012 [GV];
  - b) de voortgang bij de voorbereiding en uitvoering van grote projecten en gezamenlijke actieplannen.
3. De jaarverslagen over de uitvoering die in 2017 en 2019 worden ingediend, omvatten een uiteenzetting en beoordeling van de informatie die respectievelijk bij artikel 44,

leden 3 en 4, van Verordening (EU) nr. [...] /2012 [GV] is voorgeschreven, en de in lid 2 vermelde informatie, en bovendien van:

- a) de voortgang bij de uitvoering van de geïntegreerde aanpak ten aanzien van territoriale ontwikkeling, met inbegrip van duurzame stadsontwikkeling, en vanuit de gemeenschap geleide lokale ontwikkeling in het kader van het operationele programma;
  - b) de voortgang bij de uitvoering van acties ter vergroting van de capaciteit van de autoriteiten en van de begunstigen om het EFRO te beheren en te gebruiken;
  - c) de voortgang bij de uitvoering van het evaluatieplan en het vervolg dat aan de bevindingen van evaluaties is gegeven;
  - d) de specifieke maatregelen die zijn genomen ter bevordering van gelijkheid van mannen en vrouwen en ter preventie van discriminatie, met inbegrip van toegankelijkheid voor personen met een handicap, en de regelingen die zijn getroffen om de integratie van het genderperspectief in het operationele programma en de concrete acties te garanderen;
  - e) de maatregelen die zijn genomen om duurzame ontwikkeling te bevorderen;
  - f) de resultaten van de maatregelen op het gebied van voorlichting en publiciteit die in het kader van de communicatiestrategie zijn uitgevoerd;
  - g) de voortgang bij de uitvoering van maatregelen op het gebied van sociale innovatie, in voorkomend geval;
  - h) de betrokkenheid van de partners bij het toezicht op en de uitvoering en evaluatie van het samenwerkingsprogramma.
4. De jaarverslagen en eindverslagen over de uitvoering worden opgesteld volgens modellen die de Commissie door middel van uitvoeringshandelingen vaststelt. Die uitvoeringshandelingen worden volgens de in artikel 30, lid 2, bedoelde raadplegingsprocedure vastgesteld.

Artikel 14

Jaarlijkse evaluatie

Indien geen jaarlijkse evaluatievergadering overeenkomstig artikel 45, lid 3, van Verordening (EU) nr. [...] /2012 [GV] wordt georganiseerd, kan de jaarlijkse evaluatie schriftelijk worden uitgevoerd.

Artikel 15

Indicatoren voor de doelstelling "Europese territoriale samenwerking"

Overeenkomstig artikel 24, lid 3, van Verordening (EU) nr. [...] /2012 [GV] wordt, waar dit relevant is, gebruikgemaakt van de in de bijlage bij deze verordening beschreven

gemeenschappelijke indicatoren. De uitgangswaarde van deze indicatoren is nul en er worden cumulatieve streefcijfers voor 2022 vastgesteld.

Voor programmaspecifieke outputindicatoren is de uitgangswaarde nul en worden cumulatieve streefcijfers voor 2022 vastgesteld.

Voor programmaspecifieke resultaatindicatoren wordt de uitgangswaarde vastgesteld aan de hand van de meest recente beschikbare gegevens en worden streefdoelen voor 2022 vastgesteld, die in kwantitatieve of kwalitatieve termen kunnen worden uitgedrukt.

Artikel 16

Technische bijstand

Het bedrag aan steun uit het EFRO dat aan technische bijstand wordt toegewezen, is beperkt tot 6 % van het totale bedrag dat aan een samenwerkingsprogramma wordt toegewezen, maar mag niet minder zijn dan 1 500 000 euro.

HOOFDSTUK VI

SUBSIDIABILITEIT

Artikel 17

Algemene regels betreffende de subsidiabiliteit van de uitgaven

1. Aan de Commissie wordt de bevoegdheid verleend om overeenkomstig artikel 29 gedelegeerde handelingen vast te stellen teneinde aanvullende specifieke regels betreffende de subsidiabiliteit van de uitgaven voor samenwerkingsprogramma's vast te stellen.
2. Onverminderd de bij of op grond van de artikelen 55 tot en met 61 van Verordening (EU) nr. [...] /2012 [GV], Verordening (EU) nr. [...] /2012 [EFRO] of deze verordening vastgestelde subsidiabiliteitsregels stelt het toezichtcomité subsidiabiliteitsregels voor het samenwerkingsprogramma in zijn geheel vast.
3. Voor aangelegenheden die niet vallen onder de subsidiabiliteitsregels die bij of op grond van de artikelen 55 tot en met 61 van Verordening (EU) nr. [...] /2012 [GV], Verordening (EU) nr. [...] /2012 [EFRO] of deze verordening of door het toezichtcomité zijn vastgesteld, zijn de nationale regels van het land waarin de uitgaven worden gedaan, van toepassing.

Artikel 18

Personeelskosten

De personeelskosten van een concrete actie kunnen worden berekend als een vast percentage, met een maximum van 15 %, van de directe kosten, met uitzondering van de personeelskosten, van die concrete actie.

Artikel 19

Subsidiabiliteit van concrete acties in samenwerkingsprogramma's afhankelijk van de plaats van uitvoering

1. Concrete acties in het kader van samenwerkingsprogramma's worden, met inachtneming van de in de leden 2 en 3 bedoelde afwijkingen, gesitueerd in het deel van het programmagebied dat grondgebied van de Unie omvat (het "tot de Unie behorende deel van het programmagebied").
2. De beheersautoriteit kan aanvaarden dat een concrete actie geheel of gedeeltelijk buiten het tot de Unie behorende deel van het programmagebied wordt uitgevoerd, mits aan alle onderstaande voorwaarden is voldaan:
  - a) de concrete actie komt ten goede aan het programmagebied;
  - b) het totale bedrag dat in het kader van het samenwerkingsprogramma wordt toegewezen aan concrete acties die buiten het tot de Unie behorende deel van het programmagebied gesitueerd zijn, is niet hoger dan 20 % van de steun uit het EFRO op programmaniveau, of 30 % in het geval van samenwerkingsprogramma's waarvoor het tot de Unie behorende deel van het programmagebied bestaat uit ultraperifere gebieden;
  - c) de verplichtingen van de beheers- en auditautoriteiten met betrekking tot beheer, controle en audit betreffende de concrete actie worden door de autoriteiten van het samenwerkingsprogramma vervuld, of zij sluiten overeenkomsten met de autoriteiten in de lidstaat of het derde land of grondgebied waarin de concrete actie wordt uitgevoerd, mits de verplichtingen met betrekking tot beheer, controle en audit betreffende de concrete actie worden vervuld.
3. Voor concrete acties betreffende promotieactiviteiten en capaciteitsopbouw mogen uitgaven buiten het tot de Unie behorende deel van het programmagebied worden gedaan, mits aan de voorwaarden in lid 2, onder a) en c), wordt voldaan.

HOOFDSTUK VII

BEHEER, CONTROLE EN ACCREDITATIE

Artikel 20

Aanwijzing van autoriteiten

1. Voor de toepassing van artikel 113, leden 1 en 2, van Verordening (EU) nr. [...] /2012 [GV] wijzen de aan een samenwerkingsprogramma deelnemende lidstaten één enkele beheersautoriteit en voor de toepassing van artikel 113, lid 4, van die verordening één enkele auditautoriteit aan die in dezelfde lidstaat gevestigd zijn.
2. De beheersautoriteit ontvangt de door de Commissie gedane betalingen en doet betalingen aan de eerstverantwoordelijke begunstigde overeenkomstig artikel 122 van Verordening (EU) nr. [...] /2012 [GV].

Artikel 21
Europese groepering voor territoriale samenwerking

De aan een samenwerkingsprogramma deelnemende landen kunnen gebruikmaken van een EGTS met het doel de groepering verantwoordelijk te maken voor het beheer van het samenwerkingsprogramma of een deel ervan, met name door haar de verantwoordelijkheden van een beheersautoriteit toe te kennen.

Artikel 22
Functies van de beheersautoriteit

1. De beheersautoriteit van een samenwerkingsprogramma vervult de in de artikelen 114 en 115 van Verordening (EU) nr. [...] /2012 [GV] vastgestelde functies van de beheersautoriteit en van de certificeringsautoriteit.
2. De beheersautoriteit stelt na overleg met de aan een samenwerkingsprogramma deelnemende lidstaten en eventuele derde landen een gezamenlijk secretariaat in.

Het gezamenlijke secretariaat verleent de beheersautoriteit en het toezichtcomité bijstand bij de uitvoering van hun respectieve functies. Het gezamenlijke secretariaat verstrekt ook informatie aan potentiële begunstigen over financieringsmogelijkheden in het kader van samenwerkingsprogramma's en verleent de begunstigen bijstand bij de uitvoering van concrete acties.

3. Verificaties uit hoofde van artikel 114, lid 4, onder a), van Verordening (EU) nr. [...] /2012 [GV] worden door de beheersautoriteit voor het gehele programmagebied verricht als de beheersautoriteit een EGTS is.
4. Als de beheersautoriteit de verificaties uit hoofde van artikel 114, lid 4, onder a), van Verordening (EU) nr. [...] /2012 [GV] niet in het gehele programmagebied kan verrichten, wijst elke lidstaat of derde land de instantie of persoon aan die verantwoordelijk is voor het verrichten van die verificaties ten aanzien van de begunstigen op zijn grondgebied ("controleur(s)").

Die controleurs zijn, waar mogelijk, dezelfde instanties die verantwoordelijk zijn voor het verrichten van die verificaties voor de operationele programma's in het kader van de doelstelling "investeren in groei en werkgelegenheid" of, in het geval van derde landen, voor het verrichten van vergelijkbare verificaties in het kader van externe beleidsinstrumenten van de Unie.

Elke lidstaat of derde land is verantwoordelijk voor de op zijn grondgebied verrichte verificaties.

5. Als alleen voor een volledige concrete actie kan worden geverifieerd of de meegefinancierde producten of diensten zijn geleverd, wordt de verificatie verricht door de beheersautoriteit of door de controleur van de lidstaat waarin de eerstverantwoordelijke begunstigde gevestigd is.

Artikel 23

Funcies van de auditautoriteit

1. De lidstaten en derde landen die aan een samenwerkingsprogramma deelnemen, kunnen besluiten dat de auditautoriteit gemachtigd is de in artikel 116 van Verordening (EU) nr. [...] /2012 [GV] omschreven functies op het gehele door een samenwerkingsprogramma bestreken grondgebied rechtstreeks te vervullen. Zij geven aan wanneer de auditautoriteit moet worden vergezeld door een auditor van een lidstaat of een derde land.
2. Als de auditautoriteit niet over de in lid 1 bedoelde machtiging beschikt, wordt zij bijgestaan door een groep auditors die is samengesteld uit een vertegenwoordiger van elke lidstaat die of elk derde land dat aan het samenwerkingsprogramma deelneemt, en die de in artikel 116 van Verordening (EU) nr. [...] /2012 [GV] omschreven functies vervult.

Elke vertegenwoordiger is verantwoordelijk voor het verstrekken van de feitelijke gegevens met betrekking tot de uitgaven op zijn grondgebied die de auditautoriteit nodig heeft om haar beoordeling te kunnen maken.

De groep auditors wordt uiterlijk drie maanden na het besluit tot goedkeuring van het samenwerkingsprogramma opgericht. Zij stelt haar reglement van orde op en wordt voorgezeten door de auditautoriteit voor het samenwerkingsprogramma.

3. De auditors zijn functioneel onafhankelijk van de controleurs die verificaties uit hoofde van artikel 22 verrichten.

Artikel 24

Accreditatie

De beheersautoriteit wordt geaccrediteerd door de accreditatie instantie van de lidstaat waarin de beheersautoriteit gevestigd is.

HOOFDSTUK VIII

FINANCIËEL BEHEER

Artikel 25

Vastleggingen, betalingen en terugvorderingen

1. De EFRO-steun voor samenwerkingsprogramma's wordt op één enkele rekening zonder nationale subrekeningen betaald.
2. De beheersautoriteit zorgt ervoor dat elk bedrag dat als gevolg van een onregelmatigheid wordt betaald, wordt teruggevorderd van de eerstverantwoordelijke of de enige begunstigde. De begunstigden betalen onverschuldigd betaalde bedragen terug aan de eerstverantwoordelijke begunstigde.

3. Als de eerstverantwoordelijke begunstigde er niet in slaagt terugbetaling van andere begunstigten te verkrijgen of als de beheersautoriteit er niet in slaagt terugbetaling van de eerstverantwoordelijke of de enige begunstigde te verkrijgen, betaalt de lidstaat of het derde land op wiens grondgebied de betrokken eerstverantwoordelijke of enige begunstigde gevestigd is of, in het geval van een EGTS, geregistreerd is, het onverschuldigd aan die begunstigde betaalde bedrag terug aan de beheersautoriteit. De beheersautoriteit is verantwoordelijk voor de terugbetaling van de desbetreffende bedragen aan de algemene begroting van de Unie overeenkomstig de verdeling van de aansprakelijkheden onder de deelnemende lidstaten, zoals vastgesteld in het samenwerkingsprogramma.

Artikel 26

Gebruik van de euro

In afwijking van artikel 123 van Verordening (EU) nr. [...] /2012 [GV] worden in een andere valuta dan de euro gedane uitgaven door de begunstigten in euro omgerekend in de maand waarin de uitgaven zijn gedaan.

De omrekening wordt geverifieerd door de beheersautoriteit of door de controleur in de lidstaat of het derde land waarin de begunstigde gevestigd is.

Artikel 27

Doorhaling

In afwijking van artikel 127, lid 1, eerste alinea, maar onverminderd artikel 127, lid 4, van Verordening (EU) nr. [...] /2012 [GV] haalt de Commissie alle delen van het overeenkomstig de tweede alinea van dat artikel berekende bedrag in een samenwerkingsprogramma door die niet uiterlijk op 31 december van het derde begrotingsjaar dat volgt op het jaar van de vastlegging in het kader van het samenwerkingsprogramma, voor de betaling van de initiële en jaarlijkse voorfinanciering, tussentijdse betalingen en het jaarlijkse saldo zijn gebruikt, of waarvoor geen betalingsaanvraag is verzonden overeenkomstig artikel 126, lid 1, van Verordening (EU) nr. [...] /2012 [GV].

Artikel 28

Deelneming van derde landen

Er worden gedetailleerde voorschriften betreffende financieel beheer alsmede programmering, toezicht, evaluatie en controle in verband met de deelneming van derde landen aan programma's voor transnationale en interregionale samenwerking, als bedoeld in artikel 3, lid 4, tweede alinea, en lid 5, vastgesteld in het desbetreffende samenwerkingsprogramma en/of de desbetreffende financieringsovereenkomst tussen de Commissie, elk van de derde landen en de lidstaat waarin de beheersautoriteit van het desbetreffende samenwerkingsprogramma gevestigd is, naargelang van wat passend is.

HOOFDSTUK X

SLOTBEPALINGEN

Artikel 29

Uitoefening van de delegatie

1. De bevoegdheid om gedelegeerde handelingen vast te stellen, wordt de Commissie onder de in dit artikel gestelde voorwaarden verleend.
2. De bevoegdheid om de in artikel 17, lid 1, bedoelde gedelegeerde handelingen vast te stellen, wordt de Commissie met ingang van de datum van inwerkingtreding van deze verordening voor onbepaalde tijd verleend.
3. De in artikel 17, lid 1, bedoelde delegatie van bevoegdheid kan te allen tijde door het Europees Parlement of de Raad worden ingetrokken.

Een besluit tot intrekking maakt een einde aan de delegatie van de in dat besluit genoemde bevoegdheid. Het besluit treedt in werking op de dag na die van de bekendmaking ervan in het *Publicatieblad van de Europese Unie* of op een latere datum die daarin nader wordt bepaald. Het laat de geldigheid van de reeds van kracht zijnde gedelegeerde handelingen onverlet.

4. Zodra de Commissie een gedelegeerde handeling vaststelt, stelt zij het Europees Parlement en de Raad daarvan gelijktijdig in kennis.
5. Een krachtens artikel 17, lid 1, vastgestelde gedelegeerde handeling treedt pas in werking als het Europees Parlement noch de Raad binnen een termijn van twee maanden na de datum van kennisgeving ervan aan het Europees Parlement en de Raad bezwaar heeft aangetekend tegen de gedelegeerde handeling, of indien zowel het Europees Parlement als de Raad de Commissie voor het verstrijken van deze termijn heeft meegedeeld geen bezwaar te zullen aantekenen. Die termijn wordt op initiatief van het Europees Parlement of de Raad met twee maanden verlengd.

Artikel 30

Comitéprocedure

1. De Commissie wordt bijgestaan door het Coördinatiecomité voor de fondsen. Dat comité is een comité in de zin van Verordening (EU) nr. 182/2011.
2. Wanneer naar dit lid wordt verwezen, is artikel 4 van Verordening (EU) nr. 182/2011 van toepassing.
3. Wanneer naar dit lid wordt verwezen, is artikel 5 van Verordening (EU) nr. 182/2011 van toepassing.

Artikel 31
Overgangsbepalingen

1. Wat de doelstelling "Europese territoriale samenwerking" betreft, doet deze verordening geen afbreuk aan de voortzetting of de wijziging, met inbegrip van de volledige of gedeeltelijke intrekking, van bijstandsverlening die door de Commissie is goedgekeurd op grond van Verordening (EG) nr. 1080/2006 of andere wetgeving die op 31 december 2013 op die bijstandsverlening van toepassing is en bijgevolg daarna op die bijstandsverlening of de desbetreffende projecten van toepassing zal zijn tot ze worden afgesloten.
2. Steunaanvragen betreffende de doelstelling "Europese territoriale samenwerking" in de periode 2007-2013 die vóór 1 januari 2014 krachtens Verordening (EG) nr. 1080/2006 zijn gedaan, blijven geldig.

Artikel 32
Herziening

Het Europees Parlement en de Raad bezien deze verordening vóór 31 december 2022 opnieuw, overeenkomstig artikel 178 van het Verdrag.

Artikel 33
Inwerkingtreding

Deze verordening treedt in werking op de dag na die van de bekendmaking ervan in het *Publicatieblad van de Europese Unie*.

Deze verordening is verbindend in al haar onderdelen en is rechtstreeks toepasselijk in elke lidstaat.

Gedaan te ,

Voor het Europees Parlement
De voorzitter

Voor de Raad
De voorzitter

BIJLAGE

Gemeenschappelijke indicatoren voor de doelstelling "Europese territoriale samenwerking" (bedoeld in artikel 15)

	EENHEID	AANDUIDING
Productieve investeringen		
	ondernemingen	Aantal ondernemingen dat subsidies ontvangt
	ondernemingen	Aantal ondernemingen dat andere financiële steun dan subsidies ontvangt
	ondernemingen	Aantal ondernemingen dat niet-financiële steun ontvangt
	ondernemingen	Aantal nieuwe ondernemingen dat steun ontvangt
	EUR	Particuliere investeringen voor gelijke delen als overheidssteun voor mkb (subsidies)
	EUR	Particuliere investeringen voor gelijke delen als overheidssteun voor mkb (anders dan subsidies)
	Voltijd-equivalenten	Aantal gecreëerde arbeidsplaatsen in mkb dat steun ontvangt
Toerisme	bezoeken	Aantal bezoeken aan attracties die steun ontvangen
ICT-infrastructuur	personen	Inwoners die toegang hebben tot breedband met snelheid van minstens 30 Mbps
Vervoer		
Spoorwegen	km	Totale lengte van nieuwe spoorwegverbinding
		waarvan: TEN-T
	km	Totale lengte van opnieuw aangelegde of verbeterde spoorwegverbinding
		waarvan: TEN-T
Wegen	km	Totale lengte van nieuw aangelegde wegen

		waarvan: TEN-T
	km	Totale lengte van opnieuw aangelegde of verbeterde wegen
		waarvan: TEN-T
Stadsvervoer	aantal passagiers	Toename van aantal passagiers die gebruikmaken van gesubsidieerd stadsvervoer
Binnenwateren	tonkilometer	Toename van de vracht die over verbeterde binnenwateren is vervoerd
Milieu		
Vaste afvalstoffen	ton	Extra capaciteit voor het recycleren van afvalstoffen
Watervoorziening	personen	Extra aantal inwoners dat profiteert van verbeterde watervoorziening
	m ³	Geschatte vermindering van lekkages in waterleidingnet
Afvalwaterbehandeling	inwonerequivalent	Extra aantal inwoners dat profiteert van verbeterde afvalwaterbehandeling
Risicopreventie en risicobeheer	personen	Inwoners die profiteren van maatregelen ter bescherming tegen overstromingen
	personen	Inwoners die profiteren van maatregelen ter bescherming tegen bosbranden en andere beschermingsmaatregelen
Bodemsanering	hectare	Totale oppervlakte van gesaneerde bodem
Bodemafdekking	hectare	Verandering van door ontwikkeling afgedekt land
Natuur en biodiversiteit	hectare	Oppervlakte van habitats die beter worden beschermd
Onderzoek, innovatie		
	personen	Aantal O&O-personeelsleden/onderzoekers die werken in onlangs gebouwde of uitgeruste onderzoeksinfrastructuur

	ondernemingen	Aantal ondernemingen dat samenwerkt met ondersteunde onderzoeksinstituten
	Volgtijd-equivalenten	Aantal gecreëerde posten voor O&O-personeelsleden/onderzoekers in ondersteunde entiteiten
	EUR	Particuliere investeringen voor gelijke delen als overheidssteun voor innovatie of O&O-projecten
	ondernemingen	Aantal ondernemingen dat voor de markt nieuwe of aanzienlijk verbeterde producten heeft geïntroduceerd als gevolg van steun voor innovatie of O&O-projecten
	ondernemingen	Aantal ondernemingen dat voor de onderneming nieuwe of aanzienlijk verbeterde producten heeft geïntroduceerd als gevolg van steun voor innovatie of O&O-projecten
Energie en klimaatverandering		
Hernieuwbare energie	MW	Extra capaciteit van productie van energie uit hernieuwbare bronnen
Energie-efficiëntie	huishoudens	Aantal huishoudens met verbeterde energieverbruikclassificatie
	kWh/jaar	Daling van primair energieverbruik van openbare gebouwen
	verbruikers	Aantal extra energieverbruikers die zijn aangesloten op slimme netten
Reductie van uitstoot van broeikasgassen	ton CO ₂ eq	Geschatte daling van uitstoot van broeikasgassen in CO ₂ -equivalenten
Sociale infrastructuur		
Kinderopvang en onderwijs	personen	Capaciteit van diensten van gesubsidieerde infrastructuur voor kinderopvang of onderwijs
Gezondheid	personen	Capaciteit van gesubsidieerde gezondheidsdiensten

Huisvesting	huishoudens	Aantal huishoudens dat profiteert van verbeterde woonomstandigheden
Toerisme	bezoeken	Aantal bezoeken aan attracties die steun ontvangen
Cultureel erfgoed	bezoeken	Aantal bezoeken aan sites die steun ontvangen
Stedelijke ontwikkeling	personen	Inwoners van gebieden met strategieën voor geïntegreerde stedelijke ontwikkeling
	vierkante meter	Nieuwe open ruimte in stedelijke gebieden
	vierkante meter	Nieuwe openbare of bedrijfsgebouwen in stedelijke gebieden
	vierkante meter	Nieuwe huisvesting in stedelijke gebieden
Arbeidsmarkt en opleiding²²		
	personen	Aantal deelnemers aan initiatieven voor grensoverschrijdende mobiliteit
	personen	Aantal deelnemers aan gezamenlijke lokale werkgelegenheidsinitiatieven en gezamenlijke opleiding
	personen	Aantal deelnemers aan projecten ter bevordering van gendergelijkheid, gelijke kansen en sociale insluiting over de grenzen heen
	personen	Aantal deelnemers aan gezamenlijke onderwijs- en opleidingsregelingen ter ondersteuning van werkgelegenheid voor jongeren, onderwijskansen en hoger en beroepsonderwijs over de grenzen heen
Institutionele en administratieve capaciteit		

²²

Waar dit relevant is, wordt de informatie over de deelnemers opgesplitst naar hun arbeidsmarktpositie, waarbij wordt aangegeven of zij "werkend", "werkloos", "langdurig werkloos", "inactief" of "inactief en niet deelnemend aan onderwijs of opleiding" zijn.

	aantal	Aantal projecten ter bevordering van juridische en administratieve samenwerking en samenwerking tussen burgers en instellingen
	aantal	Aantal projecten die zijn ontwikkeld en uitgevoerd om de uitvoering van macroregionale strategieën en zeebekkenstrategieën te ondersteunen
	aantal	Aantal projecten voor interregionale samenwerking die zijn ontwikkeld om de effectiviteit van het cohesiebeleid te vergroten
	aantal	Aantal projecten voor interregionale samenwerking die zijn ontwikkeld en uitgevoerd om de effectiviteit van het cohesiebeleid te vergroten